

מ"ת 1503/03/20 - מדינת ישראל נגד אליעזר ברלנד

בית המשפט המחוזי בירושלים

05 אפריל 2020

בפני כב' השופט ארנון דראל

מ"ת 1503-03-20 מדינת ישראל נ' ברלנד

בעניין: מדינת ישראל

המבקשת

ע"י עוה"ד ארז פדון, עינת ברוכי-יריב, צור חוטה

נגד

אליעזר ברלנד

המשיב

ע"י עוה"ד עמית חדד, עדי כרמלי, נועה מילשטיין, אביחי יהוסף

החלטה

בקשה להורות על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים.

כתב האישום

1. נגד המשיב הוגש כתב אישום. כתב האישום כולל חלק כללי ואוחז שני אישומים. בחלק הכללי מתואר המשיב כמי ששימש ראש קהילת "שובו בנים", שמונה אלפי מאמינים, וכמי שמהווה עבור חברי קהילתו סמכות רבנית ורוחנית, אשר יש לפעול על פי פסיקותיו והוראותיו. בנוסף נכתב כי החל משנת 2014 ועד למעצרו בחודש פברואר 2020, המשיב, באמצעות עוזריו ששימשו ידו הארוכה, ניצל את מעמדו כרב מוכר ונערץ בקרב קהילתו ומעבר לה, ופעל באופן שיטתי להוציא סכומי כסף מאנשים אשר היו שרויים במצוקה ופנו אליו לעזרה ולהצלה.

2. לטענת המבקשת במקרים המתוארים בכתב האישום, המשיב בעצמו ובאמצעות עוזריו יצר כלפי הפונים אליו מצגי שווא שונים, שלפיהם הוא בעל כוחות מיוחדים לגרום לכך כי יקבלו מרפא ומזור למצוקותיהם, וזאת באמצעות תשלום סכומי כסף של אלפי שקלים חדשים לידיו. המשיב עשה כן ביודעו כי אין בכוחו לגרום לכך שהתוצאה המבוקשת תתרחש, ושאין אמת במצג כי התוצאה תתרחש, תוך יצירת תודעה ותדמית כוזבת בדבר סגולותיו של המשיב, ותוך שימוש בכסות של "פדיון נפש" וניצול מעמדו כסמכות רוחנית ודתית עבור מאמיניו. מצגים אלה הוצגו לפונים אף במצבים קיצוניים כגון - תחיית המתים, החלמה מלאה ממחלות קשות וחשוכות מרפא, ריפוי ממצבים רפואיים קבועים וממצבים רפואיים קשים וכן היחלצות ממצבי דחק כגון מאסר או איתור נעדרים. לעתים נעשה הדבר תוך שימוש בהמלצות על תכשירים וכדורים לגביהם נמסרו פרטים כוזבים. מצגי השווא, יצרו מיזם של מרמה שהביא להפקת הכנסה כספית של מיליוני שקלים חדשים.

3. באישום הראשון המשיב מואשם בלפחות 11 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות - עבירה לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**); עשרות עבירות של ניסיון לקבלת

דבר במרמה בנסיבות מחמירות; לפחות 7 עבירות של עושק - עבירה לפי סעיף 431(1) לחוק העונשין, ועשרות עבירות של ניסיון עושק. בגדרו של אישום זה מתוארות שש עשרה פרשיות שונות:

- א. **הפרשה הראשונה -** עוסקת במשפחתו של ש.מ., שנקלע למצב רפואי קשה, ואחיו ביקש לערוך עבורו "פדיון נפש" ופנה למשיב. המשיב מבלי שביקש פרטים על מחלתו של ש.מ. ותוך ניצול מצוקתו מסר לאחיו כי עליו לשלם סכום של 5,000 ₪ לבתו של המשיב, ואם ישלם, אחיו יחלים לחלוטין. המשפחה שילמה אך ש.מ. לא החלים, נותח ומהלך הניתוח נקבע מותו. לאחר פטירתו של ש.מ. שוחח אחיו עם המשיב והטיח בו כי נתן לו הבטחת שווא. המשיב הציג לפניו מצג שווא נוסף שלפיו אם ישלם סכום של 5,000 ₪ נוספים ש.מ. יקום על רגליו ולא יהיה חולה. האח שילם גם את הסכום הנוסף.
- ב. **הפרשה השנייה -** עניינה ב.ש.צ. שחלתה בסרטן הקיבה, והרופאים מסרו כי אין תקווה להחלמתה. בתה פנתה למשיב ששהה בחו"ל באמצעות אחד מעוזריו, ולאחר מכן שוחחה עם המשיב בטלפון, שאמר לה להעביר לידיו 20,000 ₪ שלאחריו יבוצע בבית החולים צילום שייראה כי "הכל יהיה נקי". המשפחה גייסה את הכסף והעבירה מעטפה עם הסכום לתיבה בבית המשיב. לאחר שמצבה של ש.צ. לא השתפר שוחחה הבת שוב עם המשיב שהורה להעביר סכום נוסף של 3,000 ₪. הבת לוותה את הסכום והעבירה למשיב. לאחר מכן העבירה אף סכום נוסף של 10,000 ₪ לאחר שיחה עם עוזרו של המשיב, אך האם נפטרה.
- ג. **הפרשה השלישית -** עוסקת ב.מ', ילד שנולד עם שיתוק מוחין והתנייד באמצעות הליכון. הוריו פנו לעוזרו של המשיב על מנת לערוך "פדיון נפש" עבור ריפוי ועבור ריפוייה של האם ממגרנות שמהן סבלה. לבקשת המשיב שילמו לו סכום של 5,000 ₪. משהמציב לא השתפר שילמו סכום נוסף של 5,000 ₪ על יסוד מצג השווא שהמשיב יצר כי יביא לריפוי וכי עד ראש השנה מ' יעמוד על רגליו. לאחר מכן התבקשו ההורים על ידי עוזרו של המשיב לשלם סכום נוסף של 10,000 ₪ ועשו כן, תוך שהמשיב מבטיח כי מ' ילך על רגליו בתוך 30 יום. בחלוף התקופה ביקש המשיב סכום נוסף של 5,000 ₪.
- ד. **הפרשה הרביעית -** אמה של ט' חלתה בסרטן הריאות. היא פנתה למשיב כדי לערוך אצלו פדיון, ועוזרו של המשיב אמר בשמו כי עליה לשלם לו 10,000 ₪. כאשר ביקשה לשלם את הסכום בתשלומים נמסר לה כי האם לא תבריא מיד. הסכום שולם תוך הבטחת המשיב כי האם תבריא. האם נפטרה בחלוף שנה.
- ה. **הפרשה החמישית -** א.ש.ו. חלתה בסרטן בכיס המרה. היא ובעלה פנו אל המשיב על יסוד המצגים שיצר לבני קהילתו כי ביכולתו להביא לרפואת מחלות קשות באמצעות "פדיון". הם העבירו למשיב סכום של 20,000 ₪ וויתרו על החזר הלוואה שנתנו לו בסכום של 660,000 ₪. א.ש.ו. אמרה למשיב שאינה מעוניינת בכימותרפיה והמשיב עודד אותה

להפסיק את הטיפול. לאחר מספר חודשים נערך פדיון נוסף, תמורת סכום של 8,000 ₪ תוך הבטחה כי א.ש.ו תחלים ואמה תעבור את גיל 100. בני המשפחה שילמו סכום נוסף של 20,000 ₪ עבור פדיון לרפואתה. א.ש.ו. נפטרה.

ו. **הפרשה הששית - לה.נ.** הבטיח המשיב כי תמורת סכום של 20,000 ₪ תוכל להרות בחודש שלאחר מכן. לאחר ששילמו סכום של 5,000 ₪ הורה להם עוזרו של המשיב לשלם את הסכום כולו, והם עשו כן. המשיב הבטיח כי בראש חודש אייר א.נ. תלד בן. א. נ. לא נכנסה להריון.

ז. **הפרשה השביעית - את.ר. ש.** הבטיח המשיב לרפא מפיברומיאליגיה תמורת סכום של 20,000 ₪. ר.ש. שילמה סכום של 1,000 ₪. היא לא החלימה.

ח. **הפרשה השמינית - מ.א.ג.** מרצה עונש של 6 שנות מאסר בארה"ב. אביו ודודו פנו למשיב שהבטיח להם כי תמורת סכום של 20,000 ₪ מ.א.ג. ישוחרר מהכלא בתוך 30 יום. הסכום הועבר אך מ.א.ג. נותר במאסר. נציגו של המשיב החזיר מתוך הסכום 8,000 ₪.

ט. **הפרשה התשיעית - עוסקת בש.א.,** נכה בשיעור של 100 אחוז בארבע גפיו וחולה בסרטן. הוא פנה למשיב באמצעות אחד ממקורביו כדי לערוך פדיון כדי שירפא אותו. המשיב הורה על תשלום סכום של 20,000 ₪ ואמר שיביא לכך ש.א. יעמוד על רגליו, תוך שאין הוא יודע שהדבר אכן יתרחש וכשהוא יודע שאין בכוחו לגרום לכך. המשיב בא לביתו של ש.א. פגש בו וברך אותו ולאחר מכן קיבל שיק בנקאי על סך זה.

י. **הפרשה העשירית - עניינה בפדיון נפש לאמה של ט.ד. - ע.ש ז"ל,** שחלתה בסרטן הרחם. המשיב נאות לערוך לאם פדיון תמורת סכום של 5,000 ₪ והבטיח כי האם תקום, תאכל, תשתה ותחלים, ביודעו שאין בכוחו לגרום לכך. המשיב אף ביקר את האם. האם נפטרה.

יא. **הפרשה האחת עשרה - דנה בשני עיתונאים שביקשו לערוך תחקיר והציגו עצמם כמי שמבקשים לערוך פדיון נפש לקרובת משפחה שנמצאת במצב של מוות מוחי.** המשיב הסכים לכך תמורת סכום של 20,000 ₪ והבטיח שקרובת המשפחה תתאושש, תוך שציין כי בעבר החיה אנשים עם מוות מוחי.

יב. **הפרשה השתים עשרה - ע' סבלה ממוות מוחי לאחר שטבעה בבריכה.** הוריה יצרו קשר עם המשיב שאמר להם כי עליהם לשלם סכום של 20,000 ₪, תוך יצירת מצג שווא כי ע' תתאושש. המשיב הגיע למקום חוליה של ע' והסכום שולם לו. ע' נפטרה לאחר מספר

ימים.

יג. **הפרשה השלוש עשרה -** עוסקת בהצעה לפדיון נפש של חולה בסכיזופרניה שיצא מביתו ומאז נעלם. הסכום שנתבקש 10,000 ₪ לא שולם.

יד. **הפרשה הארבע עשרה -** גם בפרשה זו מדובר בתחקיר עיתונאי שהציג לפני המשיב דמות בדויה שמסרה למשיב שבנה חולה בסרקומה. המשיב הבטיח לרפא את הבן תמורת 5,000 ₪. לאחר שהוצג לו שהבן סובל מטיפול הכימותרפיה המשיב הבטיח לשחרר את הבן מטיפולים אלה כאשר התחקירן יבוא בפעם הבאה עם בנו ועם הכסף. המשיב אף מסר לתחקירן שלושה כדורים שאותם הציע לשלב עם הטיפול הכימותרפי - והציגם ככדורים בעלי סגולות מרפא כשבפועל הנם סוכריות "מנטוס".

יו. **הפרשה החמש עשרה -** עניינה בפדיון נפש לתינוק שטבע בבריכה. המשיב הציג מצג שווא כי ביכולתו לרפא את התינוק תמורת 20,000 ₪.

יז. **הפרשה השש עשרה -** המשיב שוחח עם שמעון והבה, אסיר שנדון למאסר עולם והבטיח לו כי ישוחרר ממאסרו תוך זמן קצר אם ישלם לבתו של המשיב סכום של 10,000 ₪.

4. באישום השני מואשם המשיב בעבירה של ניסיון לשידול לגרימת חבלה חמורה - עבירות לפי סעיפים 333 ו-33 לחוק העונשין. אישום זה עוסק בתקופה שבה שהה המשיב בכלא צלמון (במהלך השנים 2016-2017) וגמלה בלבו החלטה לפגוע ב' ובז' על רקע עמדתו כי התנהגותם מנוגדת לדיני התורה. המשיב התקשר ממקום כלאו אל אהרן שוורץ. האחרון הפעיל את אחד הקווים הטלפוניים של קהילת "שובו בנים" אשר שימש כערוץ תקשורת עבור הקהילה, כאשר החסידים נהגו להתקשר לקו הטלפון כדי לקבל הודעות מוקלטות המעבירות מפיו של המשיב מסרים, עדכונים, חיזוקים ושעורי תורה.

המשיב ביקש לנצל את מעמדו כראש הקהילה ואת סמכותו על חסידיו על מנת להורות להם לפגוע ב' ובז', והורה לאהרן להקליט הודעה בקולו. המסר שנמסר בהודעה היה כי "יש לעשות חרם על ז' ועל י', אסור להתקרב לד' אמותיהם ומותר לכל אחד לשבור להם את העצמות".

אהרן הזהיר את המשיב כי מדובר בהודעה מאוד חריפה ושאל את המשיב אם להעלות את ההקלטה אל הקו בכל זאת. תשובת המשיב הייתה: "תעשה בקו, הכי טוב בקו, אין כמו הקו, חריפה לתת להם מכות, מה יכול להיות? ישימו אותי עוד עשר שנים כאן. אני כבר התרגלתי, מוכן להיות פה עוד 100 שנה". אהרן מילא אחר הוראותיו של המשיב, הקליט אותו באמצעות אחר, והמשיב אמר דרך הטלפון את הדברים הבאים: "לתת להם מכות רצח, לשבור להם את

העצמות, ל"י ולז' שהם מתנהגים כמו איש ואישה, והם עוברים כל דקה על סקילה שריפה הרג חנק, מצווה על כל אחד לשבור להם את העצמות, כפשוטו".

אהרן עשה כמצוותו של המשיב ופרסם את ההקלטה עם דברי המשיב בקו. לאחר מספר שעות אהרן הוריד את ההקלטה על דעת עצמו, כי חשש שזו תחמיר עוד יותר את מצבו המשפטי של המשיב וחשש כי חסידיו של המשיב ישמעו את ההקלטה ובעקבות כך יפגעו בז' ובי'.

הבקשה למעצר עד תום ההליכים וההליך שהתנהל

5. לצד כתב האישום הגישה המבקשת בקשה למעצרו של המשיב עד לתום ההליכים. היא טענה כי ברשותה ראיות לכאורה להוכחת המיוחס לו ובהן הודאתו, עדויות המתלוננים והקלטות. בנוסף המבקשת ציינה כי למשיב עבר פלילי הכולל הרשעה משנת 2016 בגין מעשים מגונים ותקיפה, שבגינה ריצה עונש מאסר בפועל. המבקשת הוסיפה כי חלק מהעבירות בוצעו שעה שהמשיב היה אסיר ברישיון.

6. לטענת המבקשת קמה עילת מעצר מכוח סעיף 21(א)(1)(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [סמכויות אכיפה - מעצרים], התשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**), שכן ריבוי העבירות תוך ניצול מצוקתם של הקרבנות, התחכום, ניצול מעמדו של המשיב, וכן ביצוע על פני תקופה ארוכה, מצביעים על מסוכנות רבה. המבקשת טענה גם למסוכנות הנובעת מהחזקה שבחוק המעצרים, בשל כך שהמשיב ניסה לשדל את מאמיניו לחבול חבלה חמורה בשניים מבני קהילתו, ועשה כן בעודו מרצה עונש מאסר באופן המעיד על היעדר מורא מן החוק.

7. המבקשת טענה גם לעילת המעצר של חשש לשיבוש הליכי משפט והתחמקות מהדין, עילה הקבועה בסעיף 21(א)(1)(ג)(4) לחוק המעצרים, תוך שהפנתה לעברו של המשיב, הכולל יציאה מן הארץ בעת פתיחת חקירה פלילית בעניינו, התחמקותו מהליכי החקירה באופן שהצריך מבצע נרחב ומורכב שערכה משטרת ישראל לצורך הבאתו לדין, משך כשלוש שנים. במסגרת בריחתו עבר המשיב בין מדינות שונות אשר לחלקן אין הסכם הסגרה עם מדינת ישראל, תוך שימוש בתיעוד מזויף, לרבות דרכון דיפלומטי מזויף מחוץ השנהב, ותוך מעשי מרמה רבים כלפי הרשויות במדינות בהן שהה.

8. בדיון שהתקיים בסמוך להגשת כתב האישום והבקשה לפני כב' השופט ד' גדעוני לא חלקה באת כוח המשיב על קיום תשתית ראיתית מספיקה לצורך דיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים, וביקשה להקדים דיון בשחרור לחלופה לדיון בראיות. בית המשפט לא קיבל את הבקשה והדיון נדחה למועד אחר שבו תישמענה הטענות.

9. בשני דיונים שהתקיימו ביום 5.3.20 וביום 19.3.20 לפני כב' השופט גדעוני עלו טענות שונות באשר לאי העברת חומרי החקירה במלואם, תוך שבית המשפט ציין בפני הצדדים כי אינו מוצא לנכון להקדים את הדיון בחלופת המעצר אשר ישמע לאחר השלמת ההכרעה בפן הראייתי. בישיבה האחרונה שהתקיימה ביום 19.3.20 עמד על הפרק חסר בארבעה תמלילים הנוגעים לגרסת המשיב ובית המשפט הבהיר כי ככל שאלה יומצאו בתוך פרק זמן קצר יישמע הטיעון לקיומן של ראיות לכאורה אף מבלי להמתין לראיות נוספות. באת כוח המבקשת הבהירה כי ההערכה של החברה

המטפלת בתמלול כי זה יושלם עד ליום 26.3.20 ובהתאם בית המשפט קבע דיון ליום 30.3.20.

10. אלא שהתברר כי קיימים תמלילים נוספים שלא הומצאו ותמלילים אחרים שהומצאו נמצאו חסרים (ר' הודעת באי כוח המשיב מיום 25.3.20).

11. במהלך הדיון שהתנהל ביום 30.3.20 לא הצליחו הצדדים להגיע להסכמה באשר לחומרים החסרים, אך גם לשיטת המבקשת הוברר שלא כל החומר שיש להעבירו להגנה נמסר. באי כוח המשיב הגישו לאחר הדיון רשימה האוחזת 7 עמודים ומפרטת את החומר החסר. בין החומרים המדובר בתיעודי חקירתו של המשיב עצמו, וכן בתמלילים של עדויות נוספות ועימותים. אף שאני נכון להניח כי לא כל החוסרים נחוצים לצורך הטיעון, ונראה כי ניתן לקיים טיעון לראיות גם מבלי שהעברת הרשימה תושלם, עדיין נמצא כי קיימים חוסרים שיכולה להיות להם חשיבות והכוונה לגרסאותיו המלאות של המשיב, שצריכות לעמוד לפני באי כוחו בטרם הם טוענים לראיות.

12. משכך פני הדברים, ולאחר שהדיון שהתנהל בפני היה כבר בחלוף קרוב לחודש ממועד הגשת כתב האישום, באי כוח המשיב ביקשו בפתח הישיבה שלא לעכב עוד את שמיעת הטענות לעניין עילת המעצר והאפשרות להסתפק בחלופה, תוך שהסכימו לכך שהדיון יתנהל על יסוד ההנחה שקיימות ראיות לכאורה לנטען בכתב האישום, וזכותם לטעון נגד קיום ראיות לכאורה, או בדבר עוצמתן תישמר להם. המבקשת התנגדה לאפשרות זו ועמדה על כך שיש להשלים את הדיון בראיות בטרם ידונו החלופה והעילה.

13. במהלך הדיון העדפתי שלא להכריע בשאלה האם נכון להקדים להחלטה על הראיות את ההחלטה באשר לעילה ולחלופה וביקשתי מהצדדים לטעון את טענותיהם בכל הנוגע לשני נושאים אלה. לאחר שמיעת הטענות החלטתי כי אכן מדובר באחד המקרים החריגים המצדיקים הכרעה בשאלת עילת המעצר והאפשרות להסתפק בחלופה, וזאת נוכח חלוף פרק זמן של כחודש מאז הגשת כתב האישום, חוסר לא מבוטל בחומרי החקירה שהועמדו לרשות באי-כוח המשיב, פרק הזמן הצפוי להיערכות לטיעון בשאלת הראיות והטענות שנשמעו בעניין מצב החירום והשלכותיו על המשיב.

14. כפי שנקבע, בנסיבות חריגות ניתן להקדים את קביעתה של עילת מעצר ואת בחינתה של חלופה לסיום הדיון בראיות:

"אכן, הרצוי והרגיל במקרים רבים הוא דיון מאוחד בשאלת הראיות והחלופה, ואמנם, קיום ראיות לכאורה הוא כדברי הפרקליטות - תנאי סף למעצר (סעיף 21 (ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996). אך כידוע המציאות מורכבת, ובמקרים רבים אחרים נמשכים דיוני המעצר זמן רב, לא אחת בשל מחלוקת בנושא הראיות לכאורה, וכמובן גם בשאלות חלופה - כגון בהמתנה לתסקירים; ועסקין בחרותו של אדם, זכות יסוד לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ועל כן אין מניעה עקרונית לדון בחלופה; תוך שבית המשפט יוצא מן ההנחה שכתב האישום משקף את הראיות לכאורה. והרי כל שעלול לקרות בעתיד, אם יוחלט בהמשך שאין ראיות לכאורה או שיש בהן חולשה, הוא לטובת הנאשם, ואילו הדיון בחלופה מתקיים בהנחה המחמירה עמו, שכתב האישום משקף ראיות לכאורה כאמור; על כן לא נפגע לכאורה האינטרס הציבורי בדרך

ז.ז. (בש"פ 1736/13 מוראד שיביל נ' מדינת ישראל, פסקה ד' (8.3.2013))

15. בהינתן הסיבות שפורטו לעיל, ובעיקר בשים לב להתפתחויות מאוחרות יותר, לכך שבינתיים חלף פרק זמן ארוך מאז הגשת כתב האישום, ולכך שמצב החרום מחייב את בתי המשפט לבחון את חיוניות המעצר בהתחשב בפגיעה בעצור מקיומו של הדיון שלא בנוכחותו, הסיכון להידבקות העצור בקורונה בעת שהותו במעצר ואת מצב הכליאה באותה העת (ר' סעיף 21 (ד1) לחוק המעצרים כפי שתוקן בתקנות שעת חרום (דיונים פלייט), התש"ף-2020) מצאתי אפוא לקבל את בקשתם של באי כוח המשיב ולהכריע בשאלות של עילת המעצר והחלופה. כפי שהבהרתי בעת הדיון הכרעה זו תיעשה על יסוד ההנחה שקיימות ראיות לכאורה לאישומים המיוחסים למשיב, ולעובדות המפורטות בכתב האישום, תוך שנשמרת זכותו של המשיב לפנות בעתיד לקיום דיון בראיות.

המסמכים שהוגשו

16. טרם אדרש לעיקרי הטענות אפרט בקצרה את המידע הנלמד מתוך מסמכים שהצדדים הגישו (הצדדים התייחסו למסמכים במהלך הדיון והגישו אותם למערכת נט המשפט לאחריו).

17. מטעם המבקשת הוגש תדפיס המידע הפלילי על אודות המשיב המלמד על כך שהורשע בשתי עבירות של מעשה מגונה באדם, ובעבירה של תקיפה סתם ונדון לעונש מאסר בפועל למשך 18 חודשים ולמאסר על תנאי למשך ארבעה חודשים שהוחל על ביצוען של עבירות מין ואלימות בתוך 3 שנים ממועד שחרורו ממאסר.

18. מסמך נוסף שהוגש עוסק בהשתלשלות העניינים וההליכים הנוגעת להליך הקודם, שבו הורשע המשיב לבסוף, וסוקרת את המעקב שהתנהל אחר מהלכיו עד להסגרתו. מתוך המסמך, שהוכן ביום 19.7.2016 על ידי עו"ד אביטל ריבנר-אורון, מהמחלקה לעניינים בינלאומיים בפרקליטות המדינה, עולה כי שלוש שנים קודם לכן הוגשו תלונות נגד המשיב בגין ביצוע עבירות מין ועבירות אלימות, ונפתחה חקירה. בעיצומה של החקירה, ואולם בטרם זומן לחקירה, עזב המשיב את ישראל ונסע לשווייץ. המשיב החליט שלא לשוב לישראל והחל לנדוד ממדינה למדינה תוך שהוא מתיישב במדינות עמן אין לישראל הסכמי הסגרה דוגמת מרוקו וזימבבואה, ולאחר שגורש מהן הגיע לדרום אפריקה. כאשר נודע למבקשת על הגעתו לשם הוגשה בקשה למעצרו הזמני לצרכי הסגרה, אך המשיב הצליח לחמוק מדרום אפריקה בטרם נעצר ועזב אותה להולנד. המשיב נעצר בהולנד מיד עם הגעתו. ביום 12.9.14 המשיב שוחרר על ידי בית המשפט בהולנד בכפוף להפקדה של 50,000 אירו, הפקדת הדרכון, והודעה לרשויות על מקום הימצאותו לאורך הליכי ההסגרה. המשיב הפקיד את הסכום ושוחרר. בהמשך לכך הוטל על המשיב להתייצב מדי יום בתחנת המשטרה המקומית.

19. בסיומו של הליך משפטי, ביום 12.2.15 המשיב הוכרז בר-הסגרה לישראל. הוא הגיש ערעור וערעור נדחה וצו ההסגרה הועבר לחתימתו של שר המשפטים ההולנדי. בטרם זה נחתם, המשיב נמלט מהולנד ליעד בלתי ידוע ונמצא בדרום אפריקה. המשיב השתמש בדרכון דיפלומטי של חוף השנהב שהתברר כדרכון מזויף. אך בכך לא הסתיים התהליך, וגם הליכי ההסגרה מדרום אפריקה התעכבו תוך שהמשיב טוען כי הוא חולה ואף מוצגות תמונות שלו שוכב במיטה ומחובר למיטת אינפוזיה אך בדיקה במרפאה לימדה כי הוא אינו נמצא שם, אלא היה בבוקר לצורך בדיקות דם

וחזר לביתו. בסופו של דבר הוחלט על הסגרתו. המשיב ערער על ההחלטה לבית המשפט העליון אך ערעורו נדחה, ובהמשך משך המשיב עתירה נוספת שהגיש והוסגר לישראל.

20. המסמך השלישי שהמבקשת הגישה הוא תמליל משיחה שקיים המשיב באותו זמן ובה הוא מספר על בריחתו. התיאור כולל פרטים של ההימלטות, את הניסיונות להערים על רשויות ההגירה בגרמניה, על שוחד שניתן למשמר החופים ביוון, על התכניות לבריחה באמצעות יאכטה, ועל השימוש בדרכונים מזויפים.

21. מאחר ויש חשיבות לשיחה זו, שכן הדברים מובאים מפיו של המשיב עצמו אביא את הדברים כמעט במלואם:

"אז מהולנד נסענו לפרנקפורט, ישנתי שם לילה, כי רצינו לעלות על האווירון בפרנקפורט. והמחשב לא תפס אותי, זה היה נס, כי היה לי דרכון בלי שום חתימות, שהוציאו אותו בברלין, משהו קיבל שם, אני יודע, כמה ראנדים, כמה פלאפלים הוא קיבל, והוא ריק לגמרי, אם הייתי עולה על אווירון או ואבוי לי. אז היו אומרים: מה זה? בלי חתימות אתה מגיע? ישר מתקשרים לקונסוליה, אומרים אין כזה דבר. אז היו תופסים אותי, אז היה נס, את אזולאי המחשב תפס, אותי המחשב לא... את בזנסון לא תפס. אז החלטנו שנוסעים עכשיו באוטו.

וירון ימין שיחד את כל משמר החופים, ביוון, בחמש עשרה אלף ראנד, חמש עשרה אלף יורו, שאת היאכטה שלו לא בודקים אותה, את היאכטה שלו לא בודקים, מביאים את הפספורטים, חותמים, ולא מסתכלים מי נמצא בתוך היאכטה.

אהרן שוורץ: היאכטה חיכתה ביוון?

אליעזר ברלנד: היא הייתה צריכה לנסוע שלוש ימים להגיע ליוון לאסוף אותי. משם הוא כבר קיבל שוחד והכל.

אהרן שוורץ: זה הרבה שעות?

אליעזר ברלנד: אלפיים קילומטר, ועם שטרית נוסע שלוש מאות קילומטר לשעה.

אז אמרנו ניסע מפרנקפורט נתחיל לנסוע לכיוון יוון, לכיוון...

אנחנו מגיעים לגבול הונגריה-סרביה הוא אומר לי: תשמע, זה דרכון בלי חתימות, איפה? איך נכנסתם בכלל לכאן? טוב, אזולאי אמר לו שנאבד.

אהרן שוורץ: על שם מי היה הפספורט?

אליעזר ברלנד: על שם סטרולביץ. אני, אני.. אף אחד לא קולט את השם הזה...

וזה בסדר, אזולאי משכנע אותו שיתן לנו חתימה, הוא אומר: זה נאבד הפספורט... חדש... הוא השתכנע. אחרי חמש עשר דקות קיבלנו את החתימה הראשונה. כבר יש לנו חתימה על הפספורט, זה כבר היה הנס הכי גדול. כי אם היינו עוברים דרך פרנקפורט, בטיסה, אז ישר קולטים שזה היה הכל מזויף, שקנינו איזה משהו אצל מישהו וזהו.

אז... הוא (בזנסון) יש לו שלושה פספורטים, הרי הם מטומטמים, הם כולם פוסטמות שם, אז יש לו: ישראלי, אמריקאי וצרפתי. והפספורט שלי בכלל לא דרשו, לא הסתכלו, הם ראו צרפתי בכלל נבהלו, צרפתי! וואו! אזולאי גם צרפתי, שני צרפתיים! וואו! אז זה כבר אפשר להסתבך פה שפוגעים באזרחים צרפתיים, בסדר, בסדר, אם יכולים לנסוע... אנחנו מיד ברחנו משם, מיד ברחנו ואמרנו שלום לניידת יפה ככה...

באווירן זה הכי מסוכן, אולי יש אינ(ט)רפול גם באווירן? אני ניגש ראשון, ישר חותם לי, תעבור... טוב, ניגש בזנסון, הוא אומר לו: זה לא התמונה שלך, זה לא אתה! אתה זה לא אתה... ניגש אזולאי אומר לו: אתה זה לא אתה... בסוף ריחם עליהם והעביר אותם.

מהולנד לפרנקפורט, המחשב לא תפס אותי, בלי שום חתימות, הוציאו אותו בברלין, אם הייתי עולה לאווירן..."

22. מטעם המשיב הוגש תיעוד רפואי. זה נחלק למסמכים רפואיים המבטאים את מצבו ולחוות דעת רפואית שניתנה בעניינו לאחרונה. המסמכים מתארים כי המשיב, בן 83, סובל ממצב רפואי לא פשוט (מטעמי צנעת הפרט לא אפרט) ועל הימצאותו במעקב יומיומי אצל רופא המשפחה. בנוסף נזכר צורך בעזרה ובתנאים מיוחדים בפעולות ה-ADL, לרבות סיעוד צמוד. בתאריך 12.2.20 עבר המשיב צנתור שבוצע ללא סיבוכים ונמצא תקין.

23. חוות הדעת נערכה על ידי פרופ' ריפעת ספדי, מנהל היחידה למחלות כבד, בבית החולים הדסה, והיא מתייחסת לשאלת הסיכון שנשקף למשיב בשל היותו במעצר נוכח התפשטות נגיף הקורונה. חוות הדעת מפרטת את גורמי הסיכון הייחודיים למשיב בשל מחלות הרקע שלו ובשל גילו והערכת המומחה היא כי הסיכון המצטבר המשוקלל לתמותה הוא כמפורט בחוות הדעת. מצורפת חוות דעת נוספת המפרטת את הצרכים הרפואיים של המשיב על רקע חשד לתחלואה נוספת.

עיקרי הטענות באשר לעילת המעצר והחלופה

24. באת כוח המבקשת, טענה לקיומן של עילות המעצר של מסוכנות וכן שיבוש וחשש הימלטות. לטענתה יש ללמוד על קיומה של מסוכנות הנובעת מביצוען של עבירות מרמה, שנעשו בצורה שיטתית תוך ניצול מעמדו של המשיב כרב, ולכך שבני קהילתו סרים למרותו. ניצול זה אפשר למשיב לעשוק את המתלוננים שנמצאו באחת משעותיהן הקשות בעת שפנו למשיב. המשיב ניצל באופן שיטתי את המצוקה, את החולי, את הקשיים הבריאותיים והכלכליים של מאמיניו בכדי לגרום להם לשלשל לכיסיו כספים. המבקשת טענה בנוסף כי מעשים אלה נמשכו לאורך שנים, אף בתקופות שבהן שהה המשיב בחו"ל. לעמדת המבקשת האישום השני מלמד אף הוא על מסוכנות, כאשר מורא החוק

אינו עומד מעל למשיב גם כאשר הוא מצוי בתוך כתלי בית הסוהר ומשם הוא מבקש לפגוע בשניים מאנשי קהילתו. אישום זה אף מקים לטענת המבקשת את עילת המעצר של מסוכנות מכוח החזקה שבחוק.

25. מכאן פנתה באת כוח המבקשת לטעון באשר לשיבוש ולהימלטות. בהתייחסה לשיבוש היא ציינה כי גם כעת קיימת השפעה על מתלוננים מצד אנשיו של המשיב. באשר לחשש ההימלטות הפנתה באת כוח המבקשת להליך הפלילי הקודם שהתנהל בעניינו של המשיב. היא הפנתה למכתב שכתבה עו"ד ריבנר-אורון מהמחלקה הבינלאומית בפרקליטות המדינה המתאר את מסע ההימלטות של המשיב, בריחתו לחו"ל, השימוש בדרכון המזויף שבו נעזר. באת כוח המבקשת אף הפנתה להחלטות השונות שניתנו בעניינו של המשיב שמהן נלמד כיצד נהג באותה תקופה. חיזוק לעמדתה באת כוח המשיב מצאה בתמליל מהקלטה של המשיב שבו המשיב עצמו מתאר במילותיו שלו כיצד נמלט וכיצד ניסה להתל בגורמי האכיפה.

26. עמדתה של באת כוח המבקשת היא אפוא כי קמה אף עילת המעצר של חשש הימלטות, ולא ניתן לתת במשיב את האמון הבסיסי הנדרש לצורך בחינת חלופה למעצרו.

27. בהיותה ערה לטענות הצפויות לעניין מצבו הרפואי של המשיב באת כוח המשיב טענה כי המשיב נמצא כעת בבית החולים של שב"ס, במקום מאובטח עם רופאים הנותנים לו טיפול צמוד, והוא אינו חשוף לסיכון רפואי. היא חלקה על הטענות באשר למצבו הרפואי וציינה כי לפני שנעצר נסע המשיב ברחבי הארץ כדי לגבות כספים בתמורה למצגי השווא שיצר. באת כוח המבקשת חלקה על ההנחה כי הסיכון הבריאותי הוחמר בשל מצב החרום הנובע מנגיף הקורונה וציינה כי אין חולים מאובחנים בקורונה בין האסירים והעצירים המצויים במשמורת שב"ס.

28. בא כוח המשיב חלק על קיומה של עילת המסוכנות. הוא הדגיש כי מדובר בעבירות מרמה, אך ככל שבוחנים את מעשי העבירה הנטענים לעומקם מגלים כי אין הדבר כך, וכתב האישום מבוסס על חוסר הבנה של המנהג הדתי של פדיון נפש. מכל מקום לדידו של בא כוח המשיב לאחר שדבר החשדות והאישומים נגד המשיב פורסם בכל כלי התקשורת, המדיה והרשתות החברתיות, הרי אין אחד שאינו יודע על הטענות וככל שיבוא פלוני ויבקש לבצע פדיון נפש לא יוכל לומר שרומה. חיזוק לטיעון זה נמצא בכך שהחקירה התנהלה פרק זמן של מספר שבועות בטרם המשיב נעצר כאשר הוא מודע לקיומה ועל-כן גם לגישת המבקשת לא נשקפת מסוכנות מהמשיב.

29. נוסף על כך נטען כי כיום הפיקוח שבו נתון המשיב הדוק פחות מאשר כל חלופה שתיקבע שכן יש לו גישה מלאה לטלפון, ללא מגבלות. מסקנתו של בא כוח המשיב היא כי עילת המסוכנות אינה קיימת וככל שקיימת ניתן לאיינה בחלופה.

30. מכאן פנה בא כוח המשיב לבחון את ההתייחסות השונה כלפי המשיב לעומת מעורבים אחרים, ששחררו ממעצר, ולהגשת כתב האישום באופן שבו הוגש, כך שיתייחס לחלק מהמסכת הנטענת, בכדי לנסות ולהותיר את המשיב במעצר עד להשלמת החקירה בעבירות האחרות, תוך הישענות על שיקולים זרים.

31. בא כוח המשיב הדגיש כי חשש ההימלטות אינו ממשי שכן המשיב הוכיח לאחר מכן שניתן לתת בו אמון ובעת ששוחרר ממאסר כאסיר ברישיון עמד בתנאי השחרור, הותר לו לנסוע לחו"ל והוא נסע וחזר.

32. נימוק נוסף המצדיק בחינתה של חלופה הוא היקפו הרב של ההליך והצורך הצפוי בשמיעת עדים רבים. בא כוח המשיב העריך כי הגשת כתב אישום נוסף וכן חקירת כל העדים הצפויים להעיד מטעם התביעה וההגנה תביא להתמשכות ההליך.

33. בהתייחסו לנסיבותיו האישיות והרפואיות של המשיב, בא כוח המשיב עמד על כך שמדובר באדם בן 83, הסובל מבעיות רפואיות רבות (שמפאת פרטיותו לא אציין אותן).

34. הטיעון האחרון שהועלה נגע לשינוי שנוצר בעקבות מצב החרום על רקע התפשטותו של נגיף הקורונה, תוך הצגת מסמך רפואי שלפיו סיכויי של המשיב שלא לשרוד הידבקות בנגיף בחיים עומדים על שיעור משמעותי בשל מחלות הרקע מהן הוא סובל.

35. החלופה שהוצעה על ידי המשיב כללה מעצר בפיקוח אלקטרוני מלווה במספר מפקחים, שבא כוח המשיב הגדירם כ-"טריפל איי". בהמשך לדיון הוצגה תכנית הפיקוח המלאה וניתן פירוט לגבי המפקחים. לצד המעצר בפיקוח אלקטרוני והפיקוח האנושי הוצע להעמיד חברת אבטחה פרטית שתשמור באופן רציף ושוטף על מקום מעצר הבית.

36. לאחר הדיון המציאו באי כוח המשיב פירוט מלא של 17 מפקחים מוצעים, שלוש אפשרויות למקום הפיקוח וכן נתונים לגבי חברת שמירה שנכונה לקבל על עצמה את משימת השמירה.

ההתפתחויות לאחר הדיון

37. בטרם מתן ההחלטה פנתה המבקשת בבקשה לקיים דיון דחוף במעמד צד אחד שבמסגרתו תציג לבית המשפט חומר חסוי שעוסק בחלופה למעצר. בדיון שהתקיים ביום 2.4.20 נשמעו טענות הצדדים באשר לתנאים לעיון בחומר חסוי במעמד צד אחד. לאחר שמיעת טענותיהם החלטתי לבחון תחילה מהו המידע, מתי ניתן, ולמה הוא מתייחס בטרם איחשף לתוכנו. לאחר קיום דיון קצר במעמד צד אחד בשאלות אלה, החלטתי לעיין במידע וקיבלתי אותו לעיון. הדברים תועדו בפרוטוקול נפרד שנשמר בכספת בית המשפט.

38. אשר לעצם העיון במידע חסוי - הרי שמקום בו מדובר במידע שעוסק בעילת מעצר הוכר חריג המאפשר מסירת מידע כזה כאשר "ברשות המדינה חומר רלוונטי לשאלת המשך מעצרו של הנאשם, כגון חומר ממנו עולה כי הנאשם מתעתד לברוח מהארץ או שהנאשם פועל כדי לשבש הליכי משפט או שהוא ממשיך לבצע או לתכנן עבירות נוספות מתוך תא המעצר. באותם מקרים בהם לא ניתן לגלות לנאשם את המידע, מנימוקים שונים כגון אי חשיפת מקורות מודיעיניים או כדי שלא לסכל חקירה, רשאי בית המשפט להידרש לאותו מידע במעמד צד אחד. ודוק;

פרקטיקה זו, מוגבלת למידע הקשור לעילות המעצר בלבד" (ר' לעניין זה בש"פ 58/10 **מדינת ישראל נ' פלוני**, פסקה 4, (8.1.2010) וכן ר' בש"פ 1787/19 **נעמאן אבו זניד נ' מדינת ישראל**, פסקה 18 (28.3.2019), בש"פ 597/93 **מדינת ישראל נ' אבוטבול**, פ"ד מז(1) 340, 343 (1993)).

39. נתתי דעתי כי המדובר בחריג שבחריגים, וכן כי באי כוח המשיב לא נחשפו למידע, ומצאתי כי החריג מתקיים, יש לעיין בחומר ואף לתת לו משקל. המידע העוסק באפשרות שהמשיב יברח מן הארץ, והוא תומך בעמדת המבקשת כי אין לתת במשיב אמון.

דין והכרעה

40. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, ועל יסוד הנחת העבודה לפיה קיימות ראיות לכאורה למיוחס למשיב בכתב האישום הגעתי לכלל מסקנה כי מתקיימות עילות למעצרו וכי לא ניתן לאפשר את שחרורו לחלופת מעצר. להלן אפרט את הנימוקים שהביאו אותי למסקנה זו.

עילות המעצר

41. סעיף 21(א) לחוק המעצרים קובע את עילות המעצר:

"הוגש כתב אישום, רשאי בית המשפט שבפניו הוגש כתב האישום לצוות על מעצרו של הנאשם עד תום ההליכים המשפטיים, ובכלל זה על מעצרו בפקוח אלקטרוני, אם נתקיים אחד מאלה:

- (1) בית המשפט סבור, על סמך חומר שהוגש לו, כי נתקיים אחד מאלה:
 - (א) קיים יסוד סביר לחשש ששחרור הנאשם או אי-מעצרו יביא לשיבוש הליכי משפט, להתחמקות מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר, או יביא להעלמת רכוש, להשפעה על עדים או לפגיעה בראיות בדרך אחרת;
 - (ב) קיים יסוד סביר לחשש שהנאשם יסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור, או את בטחון המדינה;..."

42. לידי העילה המרכזית בענייננו היא חשש ההימלטות. די לפנות למה שאירע אך לפני מספר שנים, שעה שהמשיב היתל ברשויות המדינה ובגורמי האכיפה, עבר ממדינה למדינה, תוך שימוש בדרכון מזויף, לא נרתע מפגיעה במי שחתמו לטובתו על ערבות ומאובדן הסכום שהפקיד בהולנד (50,000 אירו) כדי ללמוד עד כמה חשש ההימלטות הוא ממשי. קורותיו של המשיב פורטו במכתבה של גב' ריבנר-אורון שצוטט לעיל והם אף נלמדים מהחלטת כב' השופט י' דנציגר בעת שדן בערר שהגיש המשיב על החלטה להורות על מעצרו עד תום ההליכים:

"כבית המשפט המחוזי, שוכנעתי אף אני כי עילת המעצר העיקרית - אך לא היחידה - המתקיימת בעניינו של המבקש היא החשש להימלטותו מאימת הדין. למסקנה זו הגעתי אף מבלי צורך להכריע במחלוקות העובדתיות שהתגלו בין הצדדים ביחס לשאלה האם ידע על פתיחת החקירה בעניינו טרם עזב את הארץ והאם הדרכון ששימש אותו זויף. די אם אומר כי המבקש לא סיפק הסבר המניח את הדעת לטענתה של המשיבה, לפיה לאחר שדחה בית המשפט העליון בהולנד את ערעורו על הכרזתו כבר הסגרה (ביוני 2015) וצו הסגרה בעניינו הועבר לשר המשפטים ההולנדי, נמלט המבקש ליעד בלתי ידוע. זאת, על אף ערבות בסך 50,000 יורו שהפקיד. לא זו אף זו, מהחלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 28.7.2016 (השופטת מ' ברנט) עולה התמונה העובדתית הבאה ביחס להליכי הסגרת המבקש מדרום אפריקה: המבקש נעצר במדינה זו ביום 7.4.2016; ביום 20.4.2016 הוכרז כבר הסגרה, בהסכמתו; ביום 28.4.2016 נדחתה בקשת המבקש לשחררו ממעצר ונקבע כי ישהה במעצר עד הסגרתו בפועל; ביום 7.6.2016 חתם שר המשפטים בדרום אפריקה על צו ההסגרה; ביום 17.6.2016 הגישו באי-כוח המבקש עתירה כנגד חוקיותם של מעצרו והחלטת ההסגרה; וביום 30.6.2016 הותיר בית המשפט לערעורים את החלטת המעצר על כנה. עוד עולה מתגובת המשיבה כי ביום 13.7.2016 - לאחר שמשך המבקש את עתירתו נגד חוקיות צו ההסגרה שהוצא נגדו - נסללה הדרך להסגרתו בפועל. עניינו הרואה כי אין לקבל את טענות המבקש לפיהן "קץ בחיי נדודים" וחזר לישראל "מכח החלטה עצמאית", שעה שלמעשה נתן את "הסכמתו" להסגרתו - באמצעות חזרה מעתירתו כאמור - עת שהה כבר במעצר בדרום אפריקה ואף נדחו בקשותיו להשתחרר ממנו. מששוכנעתי כי מתקיים במקרה דנן חשש ממשי להימלטותו של המבקש מאימת הדין, אני רואה להידרש אף לשאר עילות המעצר המתקיימות בעניינו. על כן, אעבור עתה לבחון האם קיימת חלופת מעצר ראויה..."

(בש"פ 6613/16 **אליעזר ברלנד נ' מדינת ישראל**, פסקה 12 (15.9.2016) (להלן: עניין **ברלנד**) וכן ר' לפירוט קורות המשיב עד להסגרתו בהחלטת כב' השופטת מ' ברנט בעמ" 47166-07-16, החלטה מיום (28.7.2016).

43. קשה שלא להזדעזע עד כמה דפוסי החשיבה העולים מהשיחה, שבה הוקלט המשיב מתאר את דרכו ל"הכשיר" את דרכונו המזויף ואת מסעותיו לאחר מכן, הם דפוסים עברייניים הבזים לנורמות בסיסיות של כיבוד וציות לחוק, ועד כמה השימוש במסמך מזויף, הרמייה כלפי רשויות ההגירה במדינות השונות, מתן שוחד לפקיד הממשל, נתפסים בעיני המשיב כמכשיר זמין ומתאים להשגת מטרות.

44. דברים אלה מקרינים גם על עילת מעצר נוספת - שיבוש הליכי המשפט. לצד אותו זלזול בחוק ובגורמי האכיפה והנכונות להתל בהם עד כדי שימוש במסמכים מזויפים ויצירת מצגים כוזבים מלמד האישום השני כי המשיב לא נרתע מלהורות למי ממאמיניו לפגוע פגיעה פיזית במי שנמצא ראוי בעיניו לכך, תוך שהוא אינו נרתע מכך שהוא שוהה באותו זמן במאסר ובלשונו: "מה יכול להיות? ישימו אותי עוד עשר שנים כאן, אני כבר התרגלתי, מוכן להיות פה עוד 100 שנה".

45. מגישה כזו, ומהקלות הבלתי נסבלת של מתן הוראה טלפונית למאמיניו מתוך הכלא להכות עד כדי שבירת עצמות, את מי שלדעתו של המשיב "מתנהגים כמו איש ואישה" - קצרה הדרך גם לאפשרות הפגיעה בעדים ובעדים פוטנציאליים.

46. מכאן לשאלת המסוכנות. אכן, כפי שטענו באי כוח המשיב עניינו בעבירות מרמה, שמגלמות פן כלכלי, ומטבע הדברים לא ניתן לשלול את האפשרות שהפרסום מקהה במידה כזו או אחרת מעוצמת המסוכנות. יחד עם זאת, עמדתי כי אף עילת המסוכנות מתקיימת במקרה זה, נוכח השיטתיות שהייתה במתן מצגי השווא לאנשים המצויים בשעותיהם הקשות ונאחזים בהבטחותיו של המשיב בתקווה למציאת מזור.

47. תיאור האישומים, שנקודת המוצא לדיון זה היא כי האמור בהם מגובה בראיות, אינו יכול אלא ללמד על מערך שלם שלא לומר תעשייה של הונאה ומצגי שווא, בכדי להביא את מי שמצוי במצוקה לשלם אלפי שקלים ולעתים עשרות אלפי שקלים כדי לרכוש תקוות שווא למזור לחולי, לתחיית המתים, לשחרור מבתי הסוהר ועוד.

48. מסוכנות נלמדת אף מההתנהגות האלימה שבאה לידי ביטוי באישום השני, ובנכונותו של המשיב להפעיל ללא היסוס אלימות פיזית ממש על ידי מי ממאמיניו כלפי מי שהוא סבור שראוי לכך, תוך שהוא אומר בקולו כי אינו מורתע מעונשי מאסר. לא זו אף זו, מיד כאשר המשיב מעלה בדעתו את מתן ההוראה מפנה אותו בן שיחו למשמעות הדברים ולחומרתם אך המשיב בז לאזהרותיו. בעניין זה חלה גם החזקה שבחוק המעצרים, שלא נסתרה.

49. אציין כי באי כוח המשיב עמדו בכל הנוגע לעבירות המרמה והעושק על כך שאין מדובר בעבירות אלא במנהג דתי, וכי כתב האישום נשען על אי הבנתו של המנהג הדתי של "פדין נפש". טענה זו אינה יכולה להישמע כאשר נקודת המוצא לדיון היא כי קיימות ראיות לכאורה לנטען בכתב האישום - כתב אישום שכל כולו טענות ליצירת מצג כוזב מצד המשיב תוך ניצול האמון שרחשו לו הפונים אליו והמאמינים בו.

אפשרות שחרור המשיב לחלופת מעצר

50. לאחר שמצאנו כי עילות למעצרו של המשיב מתקיימות יש לבחון האם ניתן להסתפק בחלופה למעצר ממש. החלופה המוצעת כוללת את מעצרו של המשיב בפיקוח אלקטרוני, תוך הצבת פיקוח אנושי על ידי אחד ממספר מפקחים, באחת משלוש דירות שהוצעו, וגיבוי נוסף של הפיקוח על ידי חברת שמירה. עמדתם של באי כוח המשיב היא כי מערך פיקוח והשגחה כזה נותן מענה לעילות המעצר וניתן להסתפק בו ולהורות על שחרורו של המשיב, וזאת בשים לב למצבו הרפואי ולסיכון הבריאותי בהמשך מעצרו. המבקשת מתנגדת לאפשרות זו מכל וכל.

51. שחרור לחלופת מעצר, אף אם זו כוללת את מעצרו בפיקוח אלקטרוני נבחן במבחן דו-שלבי. בשלב הראשון נבחנת השאלה האם באופן עקרוני יש בכוחה של חלופה כלשהי לתת מענה לעילת המעצר ובשלב השני נבחנות החלופות הקונקרטיות המוצעות ומידת התאמתן. התנאי הבסיסי לקיומה של חלופה למעצר בבית המעצר הוא האפשרות למתן אמון בנאשם:

"מושכלות יסוד הן, כי שחרור לחלופת מעצר תלוי, בין היתר, בשאלה האם ניתן לתת אמון בנאשם. שאלה זו נבחנת באמצעות בחינת עברו של הנאשם; התנהגותו במהלך האירועים מושאי כתב האישום; ונסיבותיו הפרטניות של כל מקרה ומקרה... עוד נבחנת השאלה האם חלופת המעצר המוצעת תהווה מענה הולם לתכלית המעצר באופן "המתקבל על הדעת"

(עניין ברלנד, פסקה 13)).

52. החשיבות במתן אמון במי ששאלת שחרורו על הפרק, אינה מתייתרת גם כאשר מוצעים מפקחים ראויים וגם כאשר על הפרק מעצר בפיקוח אלקטרוני. התייחס לכך כב' השופט ג' קרא:

"תנאי ראשון יסודי ובסיסי שצריך להתקיים על מנת שבית משפט ישקול שחרורו של עצור בתנאים/במעצר בפיקוח אלקטרוני הוא באמון שצריך בית המשפט ליתן במשיב עצמו **ולא במפקחיו** כי יקיים את תנאי מעצרו/שחרורו. האמון שבית המשפט נותן באדם, באישיותו ובכוחו להתחייב ולקיים את התחייבויותיו הינו בבחינת הנדבך הראשון בלעדיו אין בהחלטת שחרור בתנאים/מעצר בפיקוח אלקטרוני או כל הליך שדורש קיומם של יחסי אמון בין המשיב לבית המשפט...

לדידי האמצעי של פיקוח אלקטרוני אינו יותר מאמצעי פיקוח טכני שנועד להבטיח את קיום התחייבויותיו של מי שקיבל את אמון בית המשפט. הוא לא נועד להחליף תנאי בסיס זה, אלא להצטרף אליו..." (בש"פ 9984/17 **היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני**, פסקה 12 (27.12.2017) ההדגשה הוספה -א.ד., יצוין כי הדברים נכתבו בהקשר של דיון בהליך הסגרה אך הם יפים גם לענייננו).

53. לאחר בחינת הטענות והתשתית הראייתית שהונחה לפני הגעתי לכלל מסקנה כי עניינו של המשיב אינו צולח את המבחן הראשון ומסקנתי היא כי לא ניתן לתת בו את האמון המינימאלי הנדרש לשחרור לכל חלופה, גם אם זו כוללת מעצר בפיקוח אלקטרוני, מפקחים, מעטפת של חברת אבטחה ובטוחות.

54. התנהגותו של המשיב בעבר וגם העבירות מושא הליך זה מלמדות כי אין על המשיב מורא החוק והדין. כפי שפרטתי לעיל, המשיב היתל בגורמי האכיפה, ברח ממדינה למדינה, לא בחל בשימוש בדרכון מזויף תוך שהוא מתאר בקולו את הדרכים להתגבר על בעיות שצפויות מאיכות הזיוף, על השוחד שניתן לבקרי הגבול, על התנועה באמצעים חלופיים לטיסות כמו רכב ויאכטה, אף כאשר מדובר באלפי קילומטרים. המשיב אף לא נרתע מליצור מצג כוזב לקיומו של מצב רפואי חמור מזה שלו היה נתון בעת שהותו בדרום אפריקה.

55. לא זו אף זו, בעת היותו במאסר המשיב שלח שליחים מתוך רצון לפגוע במי שסבר כי יש לפגוע בו, והורה בין היתר לשבור לאותם שניים את העצמות. היעדר מורא לא הפריע למשיב לנהוג כפי שנהג לכאורה בעודו אסיר ברישיון.

56. הקושי במתן אמון מתעצם לנוכח עבירות המרמה והעושה בכתב האישום, מלמדות על דפוס חוזר ונשנה של ניצול לרעה לאמון שנתנו בו אנשים רבים בשעותיהם הקשות ביותר.

57. כפי שקבע כב' השופט י' זמיר:

"בית-המשפט מסתפק בחלופת מעצר, אין זאת אלא משום שהוא סומך על הנאשם שלא ינצל את השחרור מן המעצר כדי לעבור עבירה, להתחמק מן הדין או לשבש את הליכי המשפט. התנאים המגבילים של חלופת

המעצר, יהיה זה מעצר בית ותהיה זו ערבות כספית, לעולם אינם מסלקים את החשש במידה מספקת, אלא אם הם מתאספים לאמון שהנאשם יקיים את תנאי השחרור, המפורשים והמשתמעים. אם נשמת האמון, מתמוטטת גם החלופה..." (בש"פ 507/00 ששון מזרחי נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 385, 390 (2000)).

58. זה בדיוק המצב בענייננו. בהיעדר אמון - אין חלופה. אציין כי מסקנה זו לגבי המשיב אינה מסקנה חדשה. בהחלטה בעניינו של המשיב בהליך הקודם כתב כב' השופט י' דנציגר את הדברים הבאים:

"במקרה דנן, סבורני כי צדק בית המשפט המחוזי בקובעו כי לעת הזו אין לשחרר את המבקש ממעצר מאחורי סורג ובריח. נוכח התנהלותו של המבקש עד כה - ובכלל זה שהותו הממושכת בחוץ לארץ; והמעשים המיוחסים לו באישום החמישי שבכתב האישום - שוכנעתי כי לא ניתן לתת בו אמון. תסקירי המעצר שהוגשו בעניינו - בהם נקבע, בין השאר, כי הינו אדם בעל יכולות ביטוי גבוהות; כריזמה; ויכולת גבוהה להשפיע על סביבתו ולנצלה לצרכיו - אך מחזקים מסקנה זו." (עניין ברלנד, פסקה 13).

59. אמנם אין לפני תסקיר מעצר ובמצב החרום גם לא ניתן לקבלו, אך ההתרשמות שהייתה מנת חלקו של שירות המבחן בהליך הקודם, כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטתו של כב' השופט דנציגר, תומכת במסקנה כי לא ניתן לתת אמון במשיב. פירוט רחב יותר של אותה התרשמות של שירות המבחן לרבות החשש מהשפעתו של המשיב על מפקחים אפשריים מופיע בהחלטת כב' השופט ע' שחם, שעליה הוגש הערר בפרשת ברלנד - (עמ"ת 45343-08-16, החלטה מיום 18.8.2016).

60. די אפוא בכך כדי להביא למסקנה כי חלופה למעצרו של המשיב לא תסכון, וזאת אף מבלי להידרש למידע החסוי שהועמד לעיוני. עם זאת, המידע שנמסר מספק תמיכה נוספת, שמטעמים מובנים לא ניתן לפרט לגביה, לאותו חוסר אמון במשיב לכך שיקיים תנאי שחרור, הדוקים ככל שיהיו.

61. באי כוח המשיב טענו כי המדובר בהליך שבירורו יארך זמן רב. הם ציינו כי בכוונתם להביא 200 עדי הגנה, וזאת בנוסף ל-50 עדי התביעה וכי צפויה הגשתו של כתב אישום נוסף בקשר לאישומים שפוצלו באופן מלאכותי מהליך זה. אכן, בנקודת הזמן הנוכחית לא ניתן להעריך את קצב בירור ההליך, והנתון היחידי הוא של כ-43 עדי תביעה. עיון ברשימת העדים מלמד כי בתוך הרשימה כלולים גם מסמכים ואנשי משטרה, שספק אם חקירתם תהיה ממושכת. מכל מקום, התמשכות ההליך תוכל להביא בהמשך הדרך לבחינת הדברים מחדש אך אין בה כדי לשנות את המסקנה בעת הנוכחית.

62. שיקול אחר שהעלו באי כוח המשיב הוא מצבו הבריאותי. עייתי במסמכים הרפואיים ובחוות דעתו של פרופ' ספדי. אין חולק כי המשיב אינו אדם צעיר והוא בן 83. הוא סובל מטבע הדברים ממחלות רבות, ונדרש לסיוע רפואי במידה כזו או אחרת. שלא כנטען, איני סבור כי יש בסיס מספיק לקבוע שהוא לא יכול להישאר במעצר בשל מצבו, מקום בו ניתן לו הטיפול הרפואי, בכלל ומקום בו הוא תפקד והצליח למלא את תפקידיו, וגם לבצע לכאורה את המעשים המיוחסים לו למרות הקשיים הרפואיים בפרט.

63. לאחרונה אנו מצויים במצב חרום בשל התפשטות נגיף הקורונה. מצב החרום הביא לתיקונו של חוק המעצרים ולהוספת סעיף 21 (ד1) לחוק המעצרים. תוספת זו לחוק מורה לבחון בין היתר את חיוניות המעצר, הסיכון להידבקות בנגיף בעת השהות במעצר ומצב הכליאה באותה עת. עם זאת, אין המדובר בשיקול בלעדי אלא בשיקול אחד

מתוך המכלול (השוו בש"פ 2292/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (29.3.2020)). כמפורט בחוות הדעת של פרופ' ספדי, הידבקות בנגיף עלולה להיות מסוכנת עבור המשיב, ובהינתן גילו ומחלות הרקע חשש זה הטריד אותי, והיה הנימוק היחידי שהביא להתלבטות. אלא שבסופו של דבר איני סבור כי יש בכך כדי להסיט את נקודת האיזון לעבר בחירה במעצר בפיקוח אלקטרוני, פיקוח אנושי ושמירה כמוצע, וזאת בהינתן עוצמתן הגבוהה של עילות המעצר בעניינינו (להתייחסות להתמודדות בתי הסוהר עם נגיף הקורונה ר' ע"פ 871/20 אברהם אברג'יל נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (30.3.2020), בש"פ 2371/20 שלמה בן לולו נ' מדינת ישראל (2.4.2020)). חזקה על שירות בתי הסוהר כי הוא עושה ויעשה את כל הדרוש והניתן לשמירה על בריאותם של מי שמצוי במשמורתו, ובמידת הצורך יפעל לבודד את מי שנדרש לבודדו.

64. למעלה מן הצורך אעמוד גם על הקשיים בחלופה המוצעת. בהינתן האופן שבו בוצעו מעשי המרמה והעושק, וכן השידול לאלימות - האפשרות של חלופה, הדוקה ככל שתהיה, להקטין את המסוכנות הנובעת ממעשים אלה היא מוגבלת שכן המעשים נעשו לעתים באמצעות שליחים כאשר הקשר עם המשיב היה טלפוני, לעתים בעת שהותו בחו"ל והעברת הכספים נעשתה לעוזרים ולבני משפחה. ההוראות לפגיעה פיזית ניתנו טלפונית מתוך בית הסוהר. לצד אלה הזמינות, שהוכחה בהליך הקודם ולא רק בו, לאמצעים המאפשרים הימלטות, לרבות הידע והניסיון, גם היא מעמידה בספק את אפקטיביות הפיקוח על המשיב.

65. באי כוח המשיב הציגו רשימת מפקחים מוצעים, שאכן על פני הדברים כוללת אנשים ראויים. במקור הוצגו גם שמות נוספים שהוסרו לבקשתם כפי שמסרו באי כוח המשיב (אחד מהם נזכר בדיון ולא הופיע ברשימה ואחר סומן ברשימה 9- (יצוין כי באי כוח המשיב הצהירו על יכולתם להרחיב את הרשימה). עיון ברשימה מלמד כי המפקחים שסומנו 1, 4, 10, 13, 14, 15 ו- 17 - חלקם דמויות ציבוריות מוכרות, היו נכונים לפיקוח של שעתיים בלבד במהלך היום; המפקחים שסומנו 8, 11 ו- 16 היו נכונים לפקח ארבע שעות במהלך היום. למעשה נותר מספר מצומצם של מפקחים הנוטל חלק ממשי בעבודת הפיקוח - שאף שלא ניתן לשלול את היותם מפקחים ראויים במקרים אחרים, איני סבור כי יש לפיקוח המוצע את המשקל והסמכות שהיו יכולים לתת מענה לעילות המעצר, אף אם היה ניתן לתת אמון במשיב ולשקול חלופה.

66. איני סבור כי יש לייחס משקל משמעותי לאפשרות שהוצעה להצבת חברת שמירה פרטית מחוץ למקום המעצר בפיקוח אלקטרוני. ההיעזרות בגורם פרטי המפקח על תנאי מעצר אינה ברורה מאליה ובבית המשפט העליון נשמעו דעות שונות בשאלה האם נכון לאפשר הישענות על גורם פרטי בפיקוח על חלופת מעצר. אחד השיקולים שנזכר בהקשר זה "קיומו של ניגוד עניינים מובנה בין העובדה שהמשמורנים נשכרו ומועסקים על ידי העצור או מי מטעמו ובין תפקידי הפיקוח המוטלים עליהם". (ר' גישת כב' השופטת (כתוארה אז) מ' נאור בבש"פ 7445/09 מדינת ישראל נ' עזאלדין עבאס, פסקה 10 (17.9.2008), וכן ר' גישתו של כב' השופט י' דנציגר בבש"פ 2358/08 מדינת ישראל נ' סטינסלב פולנסקי, פסקה 22 (13.3.2008)). שיקול אחר הוא כי "יצירת זיקה ישירה מדי בין מעצר ושחרור של נאשם עד לתום ההליכים, לבין יכולתו של הנאשם לשאת בעלות כספית גבוהה מדי חודש בחודשו לחברת אבטחה פרטית- מעוררת קושי שאין להתעלם ממנו. קביעת מעמדות של משוחררים שידם משגת ועצורים שידם אינה משגת..." (החלטת כב' השופט נ' הנדל בבש"פ 4511/14 מדינת ישראל נ' עלי דסוקי, פסקה 6 (3.7.2014)). לעומת גישה זו, כב' השופטת (כתוארה אז) א' חיות לא שללה על הסף אפשרות לפיקוח המשלב שומרים בשכר (ר' בש"פ 1811/06 מדינת ישראל נ' עמיר מולנר, פסקה 4 (2.3.2006)).

סיכום

67. על יסוד כל האמור, ובכפוף לזכותו של המשיב לפנות לבית המשפט בבקשה לדון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה, אני מורה על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים.

המזכירות תודיע טלפונית לפרקליטות ולבאי כוח המשיב על מתן ההחלטה, ותשלח להם עותק ממנה. באי כוח המשיב יעדכנו את המשיב בדבר מתן ההחלטה. המזכירות תעביר במקביל עותק לשב"ס לצורך מסירתו לידי המשיב.

**ניתנה היום, י"א ניסן תש"פ, 05 אפריל 2020,
בהעדר הצדדים.**

ארנון דראל, שופט